

म.भा.टी.

॥ २२ ॥

॥ ८ ॥ ९ ॥ एकांततोऽतियत्नेन ॥ १० ॥ तपएवाहुपुण्यमिति ॥ ११ ॥ १२ ॥ मानसइतिपुंस्त्वमार्थ ॥ १३ ॥ पवित्राणां पावनानां मध्येत्यागधर्मः दानात्मको धर्मः पवित्रतरः संन्यासंतु परं धर्मं ततोऽप्यधिकं मनुरब्रवीत् ॥ १४ ॥ कुमारो बालः सत्यो रागद्वेषशून्यत्वात् तथा तिष्ठेदित्यर्थः ॥ १५ ॥ नहीति सार्थः सुखं दुःखं चोभयमपि कल्पितमित्यर्थः प्रकृतिर्ब्रह्मतद्गतानां ब्रह्मस्वरूपाणां सर्वाण्यनिसंसर्गरूपाणि पापानि यांति तद्वतां आविद्यकसंगमात्त्रादुःखादिभाजामित्यर्थः ॥ १६ ॥ १७ ॥ बलेन धैर्येण संविभागे दानैः ओज इन्द्रियपाटवं ॥ १८ ॥ १९ ॥ विक्रममाणः कर्मणि शानच् नीचैः क्रियमाण इत्यर्थः त्यजमानः

तदेव राज्ञां परमं पवित्रं जनमेजय ॥ तेन सम्यग्गृहीतेन श्रेयां संधर्ममाप्स्यसि ॥ ८ ॥ पुण्यदेशाभिगमनं पवित्रं परमं स्मृतं ॥ अत्राप्युदाहरंती मां गाथां गीतां ययातिना ॥ ९ ॥ यो मर्त्यः प्रतिपद्येत आयुर्जीवितमात्मनः ॥ यज्ञमेकांततः कृत्वा तत्संन्यस्य तपश्चरेत् ॥ १० ॥ पुण्यमाहुः कुरुक्षेत्रं कुरुक्षेत्रात्सरस्वतीं ॥ सरस्वत्याश्च तीर्थानि तीर्थेभ्यश्च पृथुदकं ॥ ११ ॥ यत्रावगात्स्य पीत्वा च नैनं श्वो मरणं तपेत् ॥ महासरः पुष्कराणि प्रभासोत्तरमानसे ॥ १२ ॥ कालोदकं च गंगं तासिलब्धायुर्जीविते पुनः ॥ सरस्वती दृषद्वत्योः संगमो मानसः सरः ॥ १३ ॥ स्वाध्यायशीलः स्थानेषु सर्वेष्वेव मुपस्पृशेत् ॥ त्यागधर्मः पवित्राणां संन्यासं मनुरब्रवीत् ॥ १४ ॥ अत्राप्युदाहरंती मां गाथाः सत्यवता कृताः ॥ यथा कुमारः सत्यो वै नैव पुण्यो न पापकृत् ॥ १५ ॥ न ह्यस्ति सर्वभूतेषु दुःखमस्मिन्कुतः सुखं ॥ एवं प्रकृतिभूतानां सर्वसंसर्गयायिनां ॥ १६ ॥ त्यजतां जीवितं श्रेयो निवृत्ते पुण्यपापके ॥ यत्त्वेव राज्ञो ज्यायिष्ठं कार्याणां तद्वीमते ॥ १७ ॥ बलेन संविभागे श्वजयस्वर्गजनेश्वर ॥ यस्यैव बलमोजश्च स धर्मस्य प्रभुर्नरः ॥ १८ ॥ ब्राह्मणार्थं सुखार्थं हित्व पाहिवसुधां नृप ॥ यथैवैतान्पुराक्षेप्सीस्तथैवैतान्प्रसादय ॥ १९ ॥ अपि विक्रममाणोऽपि त्यजमानोऽप्यनेकधा ॥ आत्मनो दर्शनाद्विप्रान्न हंता स्मीति मार्गय ॥ घटमानः स्वकार्येषु कुरु निःश्रेयसं परं ॥ २० ॥ हिमाग्निघोरसदृशो राजा भवति कश्चन ॥ लांगलाशनिकल्योवा भवेदन्यः परंतप ॥ २१ ॥ न विशेषेण गंतव्यमविच्छिन्नेन वा पुनः ॥ न जातु नाहमस्मीति सुप्रसक्तमसाधुषु ॥ २२ ॥ विकर्मणा तप्यमानः पापाद्विपरिमुच्यते ॥ नैतत्कार्यं पुनरिति द्वितीयात्परिमुच्यते ॥ २३ ॥

दूरीक्रियमाणः आत्मनो दर्शनात् आत्मौपम्येन मार्गय निश्चिनु ॥ २० ॥ हिमवत्शीतलः अग्निवत्कूरः घोरो यमस्तद्वदुण दोषविचारकः लांगलवद्दुष्टमूलो न्मूलनपरः अशनिवदाकस्मिकपातो दुष्टेषु ॥ २१ ॥ असाधुषु सुप्रसक्तं प्रीतिविशेषेण विशेषेण विद्वत्त्वादिना हेतुना अविच्छिन्नेन सामान्येन ब्राह्मणत्वादिना धर्मेण वानगंतव्यं न प्राप्तव्यं केनापि हेतुना खलेषु संगोन कर्तव्य इत्यर्थः तत्र हेतुमाहनेति जातुकदाचित् अहं न अस्मीति न अपि त्वस्मीत्येवमत्वेति शेषः स्वनाशार्थं खलसंगं कुर्यादिति भावः ॥ २२ ॥ विकर्मणेति सकल्कतात्मा पापश्चात्तापमात्रेण मुच्यते द्विरावृत्तात् पुनर्न करिष्यामीति नियमग्रहणमात्रेण त्रिरावृत्तात् किंचिद्धर्मस्वीकारमात्रेण बहुकृत्वेति तदभ्यस्तात्तु तीर्थादिना मुच्यत इति श्लोकद्वयार्थः ॥ २३ ॥